ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 554 ՇԱԲԱԹ, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 1898 ՕԳՈՍՏՈՍ 17—29 12 ՌԱՊ ԹՒ ԱԲՈՒ 1316 17 ԱՂՈՍՈՍ 1314 Բ, ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 554

20 ՓԱՐԱՅ

Բիւզանդիոն

20 ՓԱՐԱՅ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԹԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԷԱՆ
PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅՕՍԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

"یوزانتیون"
ادبی، بیومی، سیاسی، غزته، صاحب، امتیاز، و مسئول مدیری
یوزانت کچیان
مطبعه دار الوزاره خانی باب عالی جاده سی ۲۳-۲۵ نومرو لی دائره ده مخصوص در

ՌՈՒՍԱՀԱՅԱՑ ԿԵԱՆՔ

Ընկերային և ազգային կեանք ի գիւղս. — Ամբաստանեալները. — Ժողովրդեան ընթացքը. — Կ. Պոլիս և կովկասեան մարզը. — «Ռուսաստան». — Տէլիժանի ներս առնին։

ՏԷԼԻԺԱՆ, 31 Յուլ. 98

Վե՛ր, վե՛ր, լեռներէն, ձորերէն վեր, ուր հպարտ ոտք բարձր ամպոցին կուչերն կրծկոտած, ամպերով շրջապատուած, վայրագ բնութեան անառագ հրաշալիքներուն մէջ ծներ է Տէլիժան։ Պաքուի յիսուն ատիճան հզօրագոյն փոչին փոխուած առուոր չունչը կ'առնէ Տէլիժանի ամենավճռ, զառած ու անառագոհ կանացութեամբ ծանրացած, գեղջկական պարզութեամբ օժտուած այս անպուպական տեղային մէջ։ Հազիւ թէ Պաքուէ քանի հարիւր վերստ հեռու է Տէլիժան, սակայն այդքան մեծ է տարբերութիւնն երկու կիսագունդներու։ Իրաւ է որ այդ հեռաւորութեան կէսն երթեւեկին կ'կրուի, սակայն և այնպէս օդային փոփոխութեան այս երեւոյթը կռվկասի նշանաւոր յատկութիւններէն մին է։ Շնորհիւ մօտաւորութեան այդպիսի ամառնային հեշտալի վայրերու, Պաքու բնակիչ գաղթած է. ամէն ընտանիք իր ծրագրին մէջ անցուցած է ամառնային երեք ամսուան տեւողութիւնն ոմէ օդասուն տեղ. ցաւալի է անոնց վիճակին որք տիպուած են ամառուան անկրելի տաքն անցընել Պաքուի մէջ։ Թեպետ և անոնք վիճակով, նիւթական տեսակէտով, շատ դիւրամատչելի չեն ամպամոնցները. սակայն տիպեցուցիչ պարագան չատերը մղած է զոհողութեան, մանաւանդ փոքրիկ տղաքները ունեցող ընտանիքները։ Տէլիժան ամէնէն յարմարն և դիւրաշահչելին է այդ ամպամոնցներէն։ Իր ծառայած անառաներովը, քաղցր, յստակ և մշառհոս ջուրերովը կ'յիշեցնէ Ալէմ-Տաղին։ Իր եղևիններովը, բէտինի անուշահոտ և հիւթեղ բուրումովը, կանանչներու անվերջ կուտակումովը կ'պատկերէ կարօտ աչքերուս առջև Հէյկէլիի անմոռաց ջաները։ իսկ Ազոթափայի կայարանէն մինչև Տէլիժան գնացքի դժուարութիւնը՝ չև Տէլիժան գնացքի դժուարութիւնը՝ Գարեթաչէն եզածդէզ քարուտ ձամբաները մաքին առջև կ'բերէ, թէպէտև եզածդէզի ճամբան հազիւ ժամ մը կ'տեւէ, մինչդեռ Տէլիժանինը տասներկու ժամ անդադար։ Ահա Պոլսական ամառանոցներու՝ կովկասի այս նշանաւոր տեղին հետ ունեցած նմանողական առնչութիւնը։ Հոս, սակայն, Բնութիւնն ուրիչ վայրի յատկութիւն մ'ունի կարծես։ Երբեմն ցո՛ւրա, ցո՛ւրա այնքան որ ձմեռը կը յիշեցնէ. ամպերը կ'իջնեն, կ'իջնեն բնակարանիդ կ'մտնեն, ներս մտնել կ'ուզեն, և մէկ ալ յանկարծ պայծառ արևը կ'փայատէ, կ'ջնջէ ամէնքը, հետքն իսկ չի թողուր, և յստակ կապոյտ երկինքին տակ լեռներուն, քաղցր քաղցր վազող առուներու չուրջն հաւաքուող բազմութիւնը ցնծուն զուարթ աչքերով կը վայելէ լեռնոտ Բնութեան անգնահատելի այս գեղեցկութիւնը։ Ո՛րքան հատելի այս գեղեցկութիւնը։ Ո՛րքան մոռացկոտ է մարդը։ ժամ մը առաջ, անվերջ գանգատներ՝ անձրեւին, լեռան, ամպին դէմ, և հիմա, ամէն բան մոռցած, հաճոյքի դերագոյն արբշռութեամբ յանձնած է ինքզինքը, զինք դուրսն հրաւիրող լուրթ կանանչին, թուխ կանանչ մարդերուն վրայ մարգարիտներու նման փայլուող կաթիլ կաթիլ ցօղերու հատիկներուն զմայլելու։ Բայց, աւա՛ղ, արեւը չատ խաթաւսիկ է հոս. յանկարծ ամպի թեթեւսկի կոյտ մ'էլ որ ի՛սուրայ, կը մթնցնէ չորս կողմը, կարճատևողական կոտ քիչ մ'առաջուան պայծառութեան, պաղ հովը կ'ընկերանայ չատագուշակ ամպին և ամառուան մէջ աշունը կ'իջնէ։

Տէլիժան գիւղէ մը աւելի է, վանի զի երեք հարիւր Հայ առուն կ'պատուհակէ. ունի իր եկեղեցին, որ հինգերորդ դարուն կառուցուած է, և բարեբարի մը կ'պահպանէ վերապետ մը համար. բարեբարին ալ զբաղեցուած է. Կովկասի մէջ հեշտ է բարեբարներ գտնել մանաւանդ եկեղեցականութեան համար։ Այս անգամ չինութեան համար. բարեբարին ալ զբաղեցուած է. Կովկասի մէջ հեշտ է բարեբարներ գտնել մանաւանդ եկեղեցականութեան համար։ Այս անգամ կին մ'է բարեբարին, որ արդէն չատ բարութիւններ ըրած է։ Դպրոց մ'ալ ունի Տէլիժան որ հասած օրս, դժբախտաբար, կ'յանձնուէր կառավարական պաշտօնէին, ըստ նոր հրահանգի։ Հոգաբարձուն [ինչպէս կ'կոչեն հոս թաղ. Խորհուրդին առնուազն] մեծ աչքերով, տխուր ձայնով մը կ'յայտնէր մանր մունր կալուածներն որք կ'պահպանէին դպրոցը։ Պաշտօնեան կ'հրամայէ.—Ամէից վերջը բոլոր կալուածները պէտք է կառավարական պաշտօնէին անուանը մատակարարել, կամարել բոլոր վարձու, գանձման ձեւակերպութիւններն, և յետոյ փոխել վարժարանը մինչեւ ցնոր անօրինութիւն։ Հազիւ թէ այս պաշտօնական գործողութիւն աւարտած էր, յանկարծ նախորդ Հոգաբարձու մը կ'յայտարարէ թէ եկեղեցին ամենօրեայ դպրոցի տեղ ծառայած է։ Ինչ անմտութիւն։ Այդ յայտարարութիւն բաւական եղաւ որ եկեղեցին ալ յանձնուի պաշտօնէին։ Վերջը թէպէտ չատ ղղջացած է Հոգաբարձուն, բայց ինչ օգուտ։ Պէտք պիտի ըլլայ հիմակ ապերագիներ պատրաստել, և ո՞վ գիտէ ինչ արդիւնք պիտի ունենայ։ Այս գլխաւոր դէպքը կ'զբաղեցնէր գիւղը, տեղացիքն և ամպանոց եկողներն առաջին մի քանի օրերը։ Տէլիժան ալ ուրիշներ իր ներքին խնդիրներն ունի, ինչպէս երբեմն Ալէքսանդրն ունէր իր քահանայի խնդիրն և թերևս մինչեւ հիմակ ալ ունի։ Բայց Տէլիժան իր անցեալ պատմութիւնն ալ ունի, վասն զի երեւանի ճամբան է, էջմիածնայ ուղին է, Ագնքանդրապոլ, կարս ձգն. ներքին քաղաքներու նախադիմն է, Սեւանի հալիւ երեք ժամ հեռու է։ Պատմութեանը վրայէն կ'անհիմ կ'անցնիմ և իր ներկայովը կ'զբաղիմ։ Տէլիժանի օտարիները բերած են իրենց հետ իրենց տեղական սովորութիւնները, զուարճութիւնները, զբօսանքները, բամասանքները։ Պաքուէն, Թիֆլիսէն, Երեւանէն և ուրիշ տեղերէ լեցուած են հոս։ Ուստի տեղական կառավարութիւնը, գուարճալի ընելու համար Տէլիժանը, չնայած է հոն ամառնային քլիսը, թատրոնը, պատեղ տեղերն, երաժշտութիւնը։ Պոլահայերը քիչ զարմանալու չեն երբ խնան թէ ութ հազար ոսոք բարձրութեան վրայ, լեռներուն մէջ կոթսուած աւանն ունի իր զբօսատեղին, երաժշտութիւնը, մինչդեռ Գատզիեղի, Կղզիներու նման տեղեր ղուրկ են ունենալէ իրենց քլիսպները։ Պիտք չէ սակայն մեծ քաղաքներու, Պաքուի կամ Թիֆլիսի քլիսներուն հետ չափազանց ինչպէս այս փոքրաններուն, որ աւելի ոսթօնա կ'կոչուի քան քլիսպ։ բայց հոն է որ տեղի կ'ունենան երեկոյթներ, պարահանդէսներ, դաշտային պատահներ։ հոն է Ռանթե-վօի գլխաւոր տեղն, ուր կ'հաւաքուին ղբեխաւորաբար երեկոյներն օտարիներէն, տղաք և կանայք, իրենց ամառնային տարազովը պարելու, ցատքելու, պիլարտօ, էնլ խաղալու, ճաշելու, կամ ընթրելու, ֆլիրթ ընելու։ Այս մասին Տէլիժան չատ դիւրութիւններ կ'ընծայէ և երիտասարդ ու երիտասարդուհի օգուտ կ'քաղեն։ դժբախտաբար, երբեմն, այս անմեղ ֆլիրթի վնասակար, նոյնիսկ ապերասի հետեւանքներ ալ կ'ունենայ։ Նուազ յուշումներ չէը և փոքրիկ ատանի մը մէջ քիչ ցնցող չէ առեւանգման փորձի մը լուրն, որ ծայրէ ծայր Տէլիժանի մէջ տարածուելուց, և բաւականին ժողովրդեան քիմքը խաղտեցուց մանրամասնութեանց տարօրինակութեամբը։ Է՛հ, բնական է, այսպիսի առանձնական բարձրութեանց վրայ թառող բազմութիւնը կ'տարօրինակ դէպքերու մէջ գտնուող ամէնքը կարծես թէ իր գրչին տակ կենդանի բողոք մը կ'դառնայ իրեն դէմ եղած գլխաւորութիւններուն։

«Հո՛ն, ւէրէլ՛ս, հո՛ն կ'սպասէ ոք ոտքն ղ՛ս։» երբեք բառերն այդքան պարզ, չեն եղած այսքան գեղեցիկ։ երբեք քրտի կալօսակէզ ճիշը դէպ ի սիրուած վայր մը, դէպ ի սիրուած առարկայ մը, չէ եղած այսքան ազնիւ։

Մե՛րն է այդ գրողը։ մերն է այդ զգացողը։ ես չեմ ճանչնար զինքը ո՛չ ես է այդ մարդն հիմա։ ինչ կ'ընէ։ չե՛նք կրնար այդհէօք բան մ'ընել քայլերելու համար զինք և չգիտենք համար որ ժանդրամ մի այդպիսի գրիչ։

Ս. ՏԵՐՈՒԵԱՆ

ՄԱՏԵՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

Դ. Ե. Զ. ՏԱՐԻ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ա. Պօյաճեան

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՊԱԿԱՆ

Ա.

Լաւ է անոքան չան երբեք։ Այս սկզբունքին հետեւելով ներկայ յօդուածիս մէջ, առանց ո՛և է կանխակալ կարծեաց ի վեր պիտի հանենք Արխակէա Պօյաճեան էֆ.ի դասագրոց մէջ գիտուած խոչոր սխալներն ու աններելի թերութիւնները. գասագիրքը՝ որք տարիներէ ի վեր կը գործածուի մեր վարժարանաց մէջ, առանց բաղդով ձայն մը լսելի ըլլալու ո և է ուսուցչէ, թերևս այն միակ պատճառաւ դի նոր օրինակ մանկավարժութիւն[?]ը կ'թողլատրէ աչք գոցել ամէն ազգի սխալներու։ Զէ՞ միթ Ուսումն. Խորհրդոյ վաւերագիրը կը փայլի այս դասագրքիս ճակատը։ Սակայն, ասոնց էական մասերը քննադատէ առաջ, ի դէպ կ'հարցնենք հրապարակաւ թէ Ուսումն. Խորհրդոյ տարիէ մը ի վեր ծրագրած «Դասագրոց Պիտոյից Ցանձնաժողովն» ե՞րբ կեանք պիտի ունենայ, որպէս զի այսօրինակ գրքեր գոյութիւն ունենալէ առաջ ապահովիչ գործիք մը ազդեցութեան ներքեւ անթերութիւն։ ապահեղիչ դրութիւն մը, այո՛, որուն կիպիչ ոյզը պէտք է զօրաւոր ըլլայ, թեպետ ուրիշ մարդ կ'կարծէ թէ իր գրչին տակ կենդանի մը կ'դառնայ իրեն դէմ եղած գլխաւորութիւններուն։

* * *

Սկսինք նախ քննադատել Պօյաճեան էֆ.ի յօրինած Թուաբանութիւններուն վերջին երեք դասընթացքներու երկրաչափական մասերն, յետոյ յօդուածի մը թողլով Դ. Տարի Թուաբանութեան Բ. տպագրութիւնը—նոր տպագրութի՞ւն—ո՛չ նուազ թերիներով լի քան նախորդը։ Ցայտնի է թէ ոևէ դասագիրք մէջ ճըշմարիտ քննադատը պէտք է ի նկատ առնու լեզուն, սխալներն և մէթոտը։ Լեզուական տեսակէտով անչուշտ Ս. Պօյաճեան էֆ. բարեմտութիւն պիտի ունենայ խոստովանելու թէ ինքն ոչ հայկարան մ'է և ոչ ալ տեղեակ եւրոպական ոևէ լեզուի. բայց պատճառ չէ այս որ անոր, անհատական աշխարհարար մը տիրապետէ այնպիսի ոսման մը դասագրոց մէջ, ուր ամէնէն աւելի ճշտութիւն, պարզութիւն, ոճի յատակութիւն դ'պահանջուի։ Ուսոզութիւնը լաւ ըմբռնելու համար՝ տղուն հասկացողութիւնը դժուարութեանց բախելու չէ։ Կ'սիրեմ թէ հեղինակն աւելի ազդուած է Թուբքիզմէ. չարամիտներէ ոմանք նոյն իսկ մեր ականջին փսփսային թէ երկրաչափական մասերը Թուբքերէնէ թարգմանութիւններ են. երանի՜ թէ այդ թարգմանութեանց մէջ յայոդած ըլլար։ Թողունք անչուշտ տռռսխալներն որք միևնոյն խնդրոյն մէջ կը դիպչին, և նորաստեղծ բառերը—ինչպէս օրագիչը [?] իրը թէ օրն խրոնի մէջ գիչելը չպարունակէը—և քանի մը նմանչներ տանք քերականական կանոններու։ —«Այն ամէն եռանկիւններ, որոց կողմերու երկայնութիւնը հաւասար է, հաւասարակողմ եռանկիւն կ'ըսուի» [Դ. Տարի, էջ 131]։ «Այն եռանկիւնը, որուն երկու կողմերուն երկայնութիւնը հաւասար է և երրորդը աւելի երկայն կամ կարճ ըլլայ, երկկողմնապատիկ եռանկիւն կ'ըսուի»։ [Դ. Տարի, էջ 132]։ «Այս եռանկիւնը կրնայ ըլլալ երկկողմնապատիկ կամ անհաւասարակողմ եռանկիւններ» [Ե. Զ. Տարի, էջ 190]։ «Երբ գնդին կեդրոնէն մակարդակներ անցընենք գունդը չատ մը բաժինի կը բաժնուի, որոց ծայրը կեդրոնին մէջ ըլլալով իրենց բարձրութիւնը կ'ըլլայ չառաւիղ և խարխոյը գնդին մակերեւոյթները»։ [Ե. Զ. Տարի, էջ 234]։ Աւելորդ կ'սեպենք ընթերցողին միայն չարչրկել այս բարեխղճական լեզուով, ուրիշ օրինակներ ալ գծելով. այլ կը յայտարարենք թէ բոլոր հատորներուն մէջ այս կարգի լեզու մը կ'սիրէ։

Անդնենք սխալներուն որք կարծուածէն չա՛տ աւելի են։ Մատնանիշ պիտի ընենք միայն կարեւորները, խիտ կարուկ կերպով, քիչ մ'ալ Բիւզանդիոնի էջերուն խնայելու համար։ «Երկրաչափական գագաթը կէտ կ'ըսուի։ երկրաչափական կէտն այն կէտն է, որուն ձեւը բնական կէտին ձեւն է»։ [Դ. տարի էջ 129։] Պատասխան.—երկրաչափական կէտը ձեւ չունի։ «Մակարդակի մը վրայ գտնուած երկրաչափական կէտը ցուցնելու համար նիւթական նշան կ'դնենք»։ [Դ. տարի էջ 129։]— Գեոմետրութեան մակարդա՞կ կ'ըսէք, Պօյաճեան էֆ.Դ. գասընթացքի աշակերտի մը իսկ պիտի չներեինք այսպիսի սխալ մը։ «Երկու առարկաներու կամ երկու կէտերու մէջ որոշել միջոց մը կայ. այս միջոցը կամ կամ երկայն, ամենակարճ կամ ամենաերկայն կրնայ ըլլալ. երկու առարկաներու մէջ գտնուող ամենակարճ միջոցն ուղիղ ճամբայ կ'ըսուի»։ [Դ. տարի էջ 129։]—երկու առարկաներու կամ երկու կէտերու մէջ ամենաերկայն միջոց չկայ. չդիտէ՞ք այս։ «Մակարդակին այն մասն որ երկու հաւասար կամ անհաւասար տարբեր ուղղութեամբ վերար կտրող գիծերով չրջապատուած է, անկիւն կ'ըսուի»։ [Դ. տարի էջ 130]։—Ա՜հ, ահռելի՛ է այս սխալը։ Ո՞վ ըսաւ որ անկիւնը մակարդակի մաս մ'է։ Եւ տակաւին մանկավարժութիւն կ'քարոզէք. ևս ձեզ կ'ըսեմ, նախ դիանալ ապա սովրեցնելը լաւագոյն մանկավարժութիւնն է։ «Եռանկեան մը բարձրութիւնը գանելու համար կարկինով գագաթէն նայն ևռանկիւնը կազմող երկու կողմերուն վրայ մէկ մէկ նիչ կ'դնենք. այն կէտերէն գործիլ կարկինով երկու կոր գիծերով նշան կ'դնենք, և այս կոր գիծէր վիրար կ'կարեն մէկ կէտին վրայ, և այս կէտն, եթէ գագաթին միացնենք ուղիղ գիծ մը յառաջ կուգայ և այս ուղիղ գիծն եռանկեան պահանջեալ բարձրութիւնն է։» [Դ. տարի էջ 133։] Աստուածնիդ սիրէք, դիտեցէ՛ք լեզուն։ կ'հրաւիրենք հետզհետէ էֆէնտին որ այս կէտերով և եռանկեան բարձրութիւնը գտնէ։ մեք պատրաստ ենք քանի մը հատոր երեքաչափութիւններ նուիրել իրեն։ «Այն քառանկիւնն, որուն ընդդիմակաց երկու կողմերը զուգահեռական են և միւս կողմերը զուգահեռական չեն, անկիւններէն երկուքն որք զուգահեռական գիծերով կազմուած են, սուր անկիւններ են և միւս երկու անկիւնները բութ. այս քառանկիւնը տրապէզ կ'ըսուի։» [Դ. տարի էջ 134։] Զուգահեռական գիծերով անկիւն կազմո՞ւ։ Դարավերջիկ նորութիւն։ «Մակարդակի մը այն մասն որ ամէն կողմէ չորս կողմերէ և անկիւններէ չրջապատուած է բազմանկիւն կ'ըսուի»։ [Դ. տարի էջ 144։] Բազմանկիւն ահամանո՞ն է այս։ ամէն կողմէ չրջանակ չորս հատասար աղեղներու կ'բաժնուին, այս աղեղները հատասար են, որովհետև ուղիղ անկեան աղեղներ են»։ [Դ. Տարի, էջ 147]։ Ա՛յլեւս ոչ բան. Բազմանկիւնը չորս աղեղ անկեան կը բաժնեն չորս ներկ գիծերուն։ այսպէս տրապէզները։ Ա՜յդ տասա ռապանը մոռնալա՞ս համա՞ր է արդեօք որ Մամուրեան վերստանձնէ Մերոպեան վարժարանի տնօրէնութիւնն, յատաջգիմութեան նոր սաաարներ նուիրելու եռանդէն մղուած։ Ցարգանօք կ'խոնարհինք այն մտահաղանճին առջև որ կանգնած է ոչխարի մը չափ հայր մը՝ իր վազամեկ գաւիին յիշատակին։

* * *

Ուրիշ մտհարձան մը ոչ նըշաղ տեւական, կանգնուած է ազգային դաստիարակութեան անխոնջ մշակի մը յիշատակին, որ այն ալ, ա՜ւ՜ղ, խոտ չուտ խլուեցաւ իր սիրելիներու գրկէն։ Ցարգ Խոլեանի չատերու համար անծանօթ անուն մ'է. և սակայն իր հանճատ չրջանակին մէջ արդիւնաւոր կեանք մը անցուց ան, և իր մահ խոլատպէս վշտացուց զինք ճանչցողները, որք մտէին գիտակից էին անոր յատակ աշխատասիրութեան, և իրը այն մեծ յոյսեր ունէին անոր վրայ, թէ հիմնաւոր ուղղութիւն մը պիտի տայ մանկավարժական մեթոտին, որ Տիկին Մատաթեանի հանճատ ձեռնհասութեամբ, մանկապատչէզի ձեւին տակ, մուտ մեր վարժարաններուն մէջ, բայց մինչև ցայժմ եզած է առաւելապէս ծաղրելու աչքէ չվար ցնելու միջոց մը միայն։

Աչքիս առջեւ է Մանկական երկերու Ա. մատ յատկապէս մանկապարտէզներու համար հեղինակուած և ձայնագրուած։ Ա.յս գործին իրը յատաջաւանի հրատարակուած է Խոլեանի կենսագրութիւնն, իր հանճատ գծերուն մէջ։ Գեղատպի հանճատ ծեղազգ գատակ, Խոլեան իր մանկութիւնն անցուցած է Սկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանին մէջ, ուրկէ ընթացատրատ իսկ չեզած տուիրեցած թողուլ վարժարանը, նիւթական տիւրը պահանջմանց հետեւանօք։ Տարի մը առեւտրական հրաժարարկին վրայ մնալէ ետք, զոր խիստ անձուկ գտաւ իր մտքին համար որ լայն հորիզոններ կ'փնտռէր, վերադարձաւ ի Ս. Խաչ վարժարան իրրեւ... ուսուցիչ։ պաշտօն զոր կատարեալ յաջողութեամբ վարեց մինչև նօգնութեանն և ինքնադարգացմանը չնորհիւ, և 1885ին Տնօրէն կարգուեցաւ նոյն վարժարանին։ Ի՞նչ օգուտ, տակայն, որ իր տկար կազմուածքը չկրցաւ տանիլ անոր յատատ աշխատութեան ծանր բեռն, եւ 1888ին իր վերջայ երեսուն առաջին նշանակեցին ահաւելի հիւանդութիւն մը՝ ցաւերուն որուն տրամադիր էր ժառանգականութեան օրինօք։ Խոլեան կանգնեցաւ այս ժառանգականութեան ահաւոր օրէնքներուն տեւեցաւ դազափարն էր եղած, եւ կ'յիշեմ հոգեբուռն սրտայոյզ վիրպակ մը զոր հրատարակեց ֆ.մանուկին օրագիրերի մը մէջ, այդ ներեցին վրայ։ Նեցական պահանջները։ տակայն, թոյլ չտուին որ երկարէ այն հանգիստը զոր տատկատած էր ինքզինքին տալու հիւանդութեանն հետեւանօք։ Ուստի նորէն սկսաւ իր ուսուցչական պաշտօնին։ Խոլեան 90—91ին Ս. Խաչ վարժարանի մանկապարտէզին մէջ կ'նշմարէ թէ Թիէօպէլեան մեթատ անուան տակ տիկին Մատաեան մանուկներու մէկ քանի տատատուածներ եւ պարզ միայն մտցուցած է. ու կ'զարմանայ թէ ինչո՛ւ այսքան պարզ բանի մը համար Թրէօպէլ եւրոպական մեծ համբաւ մը տատացած էր։ Ի բնէ հետաքրքիր, երբոպայէ բնդել կատայ մանկավարժութեան աշխարհեզան. հիմնարկին մէկ քանի կարեւոր գործերն, ու մեծ կ'զբաղայ իր գործունքը, տեսնելով որ մեծատուն հզկնականին՝ մանկանց փիլիքական և իմացական համրնթաց զարգացման համար յօրինած բազմութիւն պարագաներէն մեծ մասը կ'պակսէր Կովկասի մանկավարժատուներուն։ Մուլ հակակրութեան պատճառ մ'եղաւ այս, Տիկին Մատաեանի կռվի բնդդէմ Խոլեանի. որովհետև այս վերջինն, յամառ աշխատութեամբ, կ'յաջողէր իւրացնել Թրէօպէլեան դրութիւնն, և այս իսկ պատճառաւ մէկ քանի վարժարանաց հոգատարձութիւնը կ'տկսին Մանկապարտէզները վարչութիւնն յանձնել Խոլեանի։ 1892ին Խոլեան ի Գատգիւղ կ'բանայ Մանկապարտէզ մը, իր հրահանգած մանկավարժատիներու աջակցութեամբ։ Գատգիւղցիներու դհնանակութիւնը մեծ եղաւ, ու էտիլեան իրեն այժմեան քաղաքրութիւնը գտաւ հան։ Ի՞նչ օգուտ տա-

ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԵՌԵԼՈՑ

ՍԻՐԱԿԻՈՒ ՄԱՆԱՒՈՐԱԿՆԵՐ

Մարդիկ մանաքին հրապարակութիւնը. — Վանի մամաքեան. — Ցանկ Խոլեան. — Իր մանկավարժութիւն։

«Մեծ ու վսեմ վիշտերը տանելու արժանի է միայն այն հոգին որ մեծ ու վսեմ է»։ Ա.յսպէս կ'սիրջանայ մին բազմաթիւ յատակեալ նամակներէն որք տեղացեր են վ տահար Մամուրեանին, հայ գրականութեան անխոնջ նահապետին։ Ու մեք միշտ ամենայն հետաքրքրութեամբ կ'թղթատանք ագակիր հօր մը՝ զաւկին յիշատակին կանգնած թղթէ մահարձանն, որ մարմարէ արձաններէն աւելի տեւական է։ կ'երեւակայենք թէ սրտի ի՛նչ գառնութեամբ գրի առած է իր զաւկին յիշատակին նուիրած սրատառչ տողերը։ կեանքի եւ մահուան գաղտնիքին թափանցել չեն կարողացած աչքարհի սկզբնաւորութիւնէն ի վեր եղող գացող մեծ խորհրդները։ Բայց Մամուրեանի համակիրք կրցած են, ամենքիչ խօսքեր գտնել՝ անմխիթար հօր վիշտն սփոփելու, բանասանի մը նման որ երկու հատասար կամ անհատասար տարբեր ուղղութեամբ վիրար կտրող գիծերով չրջապատուած է, անկիւն կ'ըսուի»։ [Դ. տարի էջ 130]։—Ա՜հ, ահռելի՛ է այս սխալը։ Ո՞վ ըսաւ որ անկիւնը մակարդակի մաս մ'է։ Եւ տակաւին մանկավարժութիւն կ'քարոզէք. ևս ձեզ կ'ըսեմ, նախ դիանալ ապա սովրեցնելը լաւագոյն մանկավարժութիւնն է։ «Եռանկեան մը բարձրութիւնը գանելու համար կարկինով գագաթէն նայն ևռանկիւնը կազմող երկու կողմերուն վրայ մէկ մէկ նիչ կ'դնենք. այն կէտերէն գործիլ կարկինով երկու կոր գիծերով նշան կ'դնենք, և այս կոր գիծէր վիրար կ'կարեն մէկ կէտին վրայ, և այս կէտն, եթէ գագաթին միացնենք ուղիղ գիծ մը յառաջ կուգայ և այս ուղիղ գիծն եռանկեան պահանջեալ բարձրութիւնն է։» [Դ. տարի էջ 133։] Աստուածնիդ սիրէք, դիտեցէ՛ք լեզուն։ կ'հրաւիրենք հետզհետէ էֆէնտին որ այս կէտերով և եռանկեան բարձրութիւնը գտնէ։ մեք պատրաստ ենք քանի մը հատոր երեքաչափութիւններ նուիրել իրեն։ «Այն քառանկիւնն, որուն ընդդիմակաց երկու կողմերը զուգահեռական են և միւս կողմերը զուգահեռական չեն, անկիւններէն երկուքն որք զուգահեռական գիծերով կազմուած են, սուր անկիւններ են և միւս երկու անկիւնները բութ. այս քառանկիւնը տրապէզ կ'ըսուի։» [Դ. տարի էջ 134։] Զուգահեռական գիծերով անկիւն կազմո՞ւ։ Դարավերջիկ նորութիւն։ «Մակարդակի մը այն մասն որ ամէն կողմէ չորս կողմերէ և անկիւններէ չրջապատուած է բազմանկիւն կ'ըսուի»։ [Դ. տարի էջ 144։] Բազմանկիւն ահամանո՞ն է այս։ ամէն կողմէ չրջանակ չորս հատասար աղեղներու կ'բաժնուին, այս աղեղները հատասար են, որովհետև ուղիղ անկեան աղեղներ են»։ [Դ. Տարի, էջ 147]։ Ա՛յլեւս ոչ բան. Բազմանկիւնը չորս աղեղ անկեան կը բաժնեն չորս ներկ գիծերուն։ այսպէս տրապէզները։ Ա՜յդ տասա ռապանը մոռնալա՞ս համա՞ր է արդեօք որ Մամուրեան վերստանձնէ Մերոպեան վարժարանի տնօրէնութիւնն, յատաջգիմութեան նոր սաաարներ նուիրելու եռանդէն մղուած։ Ցարգանօք կ'խոնարհինք այն մտահաղանճին առջև որ կանգնած է ոչխարի մը չափ հայր մը՝ իր վազամեկ գաւիին յիշատակին։

* * *

Ուրիշ մտհարձան մը ոչ նըշաղ տեւական, կանգնուած է ազգային դաստիարակութեան անխոնջ մշակի մը յիշատակին, որ այն ալ, ա՜ւ՜ղ, խոտ չուտ խլուեցաւ իր սիրելիներու գրկէն։ Ցարգ Խոլեանի չատերու համար անծանօթ անուն մ'է. և սակայն իր հանճատ չրջանակին մէջ արդիւնաւոր կեանք մը անցուց ան, և իր մահ խոլատպէս վշտացուց զինք ճանչցողները, որք մտէին գիտակից էին անոր յատատ աշխատասիրութեան, և իրը այն մեծ յոյսեր ունէին անոր վրայ, թէ հիմնաւոր ուղղութիւն մը պիտի տայ մանկավարժական մեթոտին, որ Տիկին Մատաեանի հանճատ ձեռնհասութեամբ, մանկապատչէզի ձեւին տակ, մուտ մեր վարժարաններուն մէջ, բայց մինչև ցայժմ եզած է առաւելապէս ծաղրելու աչքէ չվար ցնելու միջոց մը միայն։

Աչքիս առջեւ է Մանկական երկերու Ա. մատ յատկապէս մանկապարտէզներու համար հեղինակուած և ձայնագրուած։ Ա.յս գործին իրը յատաջաւանի հրատարակուած է Խոլեանի կենսագրութիւնն, իր հանճատ գծերուն մէջ։ Գեղատպի հանճատ ծեղազգ գատակ, Խոլեան իր մանկութիւնն անցուցած է Սկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանին մէջ, ուրկէ ընթացատրատ իսկ չեզած տուիրեցած թողուլ վարժարանը, նիւթական տիւրը պահանջմանց հետեւանօք։ Տարի մը առեւտրական հրաժարարկին վրայ մնալէ ետք, զոր խիստ անձուկ գտաւ իր մտքին համար որ լայն հորիզոններ կ'փնտռէր, վերադարձաւ ի Ս. Խաչ վարժարան իրրեւ... ուսուցիչ։ պաշտօն զոր կատարեալ յաջողութեամբ վարեց մինչև նօգնութեանն և ինքնադարգացմանը չնորհիւ, և 1885ին Տնօրէն կարգուեցաւ նոյն վարժարանին։ Ի՞նչ օգուտ, տակայն, որ իր տկար կազմուածքը չկրցաւ տանիլ անոր յատատ աշխատութեան ծանր բեռն, եւ 1888ին իր վերջայ երեսուն առաջին նշանակեցին ահաւելի հիւանդութիւն մը՝ ցաւերուն որուն տրամադիր էր ժառանգականութեան ահաւոր օրէնքներուն տեւեցաւ դազափարն էր եղած, եւ կ'յիշեմ հոգեբուռն սրտայոյզ վիրպակ մը զոր հրատարակեց ֆ.մանուկին օրագիրերի մը մէջ, այդ ներեցին վրայ։ Նեցական պահանջները։ տակայն, թոյլ չտուին որ երկարէ այն հանգիստը զոր տատկատած էր ինքզինքին տալու հիւանդութեանն հետեւանօք։ Ուստի նորէն սկսաւ իր ուսուցչական պաշտօնին։ Խոլեան 90—91ին Ս. Խաչ վարժարանի մանկապարտէզին մէջ կ'նշմարէ թէ Թիէօպէլեան մեթատ անուան տակ տիկին Մատաեան մանուկներու մէկ քանի տատատուածներ եւ պարզ միայն մտցուցած է. ու կ'զարմանայ թէ ինչո՛ւ այսքան պարզ բանի մը համար Թրէօպէլ եւրոպական մեծ համբաւ մը տատացած էր։ Ի բնէ հետաքրքիր, երբոպայէ բնդել կատայ մանկավարժութեան աշխարհեզան. հիմնարկին մէկ քանի կարեւոր գործերն, ու մեծ կ'զբաղայ իր գործունքը, տեսնելով որ մեծատուն հզկնականին՝ մանկանց փիլիքական և իմացական համրնթաց զարգացման համար յօրինած բազմութիւն պարագաներէն մեծ մասը կ'պակսէր Կովկասի մանկավարժատուներուն։ Մուլ հակակրութեան պատճառ մ'եղաւ այս, Տիկին Մատաեանի կռվի բնդդէմ Խոլեանի. որովհետև այս վերջինն, յամառ աշխատութեամբ, կ'յաջողէր իւրացնել Թրէօպէլեան դրութիւնն, և այս իսկ պատճառաւ մէկ քանի վարժարանաց հոգատարձութիւնը կ'տկսին Մանկապարտէզները վարչութիւնն յանձնել Խոլեանի։ 1892ին Խոլեան ի Գատգիւղ կ'բանայ Մանկապարտէզ մը, իր հրահանգած մանկավարժատիներու աջակցութեամբ։ Գատգիւղցիներու դհնանակութիւնը մեծ եղաւ, ու էտիլեան իրեն այժմեան քաղաքրութիւնը գտաւ հան։ Ի՞նչ օգուտ տա-

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԿՈՂՈՏԱԾՈՒ ՔԱՂԱՔԸ

ՅՈՒԼԻՈՍ ՅՈՒԼԱՅԻՆ

Թարգմանեց Ա. ՊԱՐՍԵՂՈՎ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Ա. Ո. Ղ. ԱԹ

Տպագրուած Մխիթարեան տպարանին մէջ

— Ես ալ ուզեցի ձեզ հետ խօսիլ, պարոն Ռոպէր, ըսաւ Ֆրանսուա Ռիվիէր, ձեռքը երկարելով իր հիւրին։ Ես ալ ուզեցի ձեզ հետ խօսիլ, որովհետեւ ձեր ընկերը՝ պարոն Ռիվիէր, ինծի ըսաւ, որ դուք ալ ինծի պէս կը սիրէք Ֆրանսան։

— Ես ալ ուզեցի ձեզ հետ խօսիլ, որովհետեւ ձեր ընկերը՝ պարոն Ռիվիէր, ինծի ըսաւ, որ դուք ալ ինծի պէս կը սիրէք Ֆրանսան։

— Ես ալ ուզեցի ձեզ հետ խօսիլ, որովհետեւ ձեր ընկերը՝ պարոն Ռիվիէր, ինծի ըսաւ, որ դուք ալ ինծի պէս կը սիրէք Ֆրանսան։

Ռոպէր Ռիվիէր ոտքի ելաւ, ձեռքը երկարեց իր հիւրին եւ ըսաւ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՐՑ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿՈՂՄԷ

Ի՞նչ է պատճառը, որ Հայկական Հարցը ամէն անգամ, երբ որ Եւրոպական Դիւանագիտութեան ուշադրութեան առարկայ կը դառնայ, միշտ նոյն ձեւին տակ կը ներկայանայ, եւ ոչ մի կերպով չի կարենում ազատուել այն անհաճոյ տպաւորութենից, որ նա ստեղծում է իր շուրջը։ Ինչո՞ւ համար Հայկական Հարցը միշտ նոյն ձեւին տակ է ներկայանում, եւ ինչո՞ւ համար նա չի կարենում ազատուել այն տպաւորութենից, որ նա ստեղծում է իր շուրջը։ Ինչո՞ւ համար Հայկական Հարցը միշտ նոյն ձեւին տակ է ներկայանում, եւ ինչո՞ւ համար նա չի կարենում ազատուել այն տպաւորութենից, որ նա ստեղծում է իր շուրջը։

Ահա այն հարցերը, որոնք ինքնին կը ծագին ամէն մարդու մտքում, որ ուզում է ծանօթանալ Հայկական Հարցի ներկայ դրութեան հետ։ Ահա այն հարցերը, որոնք ինքնին կը ծագին ամէն մարդու մտքում, որ ուզում է ծանօթանալ Հայկական Հարցի ներկայ դրութեան հետ։

Հայկական Հարցը ծնունդ է առել Ռուս-Թուրքական պատերազմից յետոյ, երբ որ Ռուսաստանը, յաղթելով Թուրքիային, ստիպեց նրան կնքել Սան-Ստեֆանոյի դաշնագիրը։ Այդ դաշնագրի 16-րդ յօդուածով Թուրքիան պարտաւորուեցաւ Հայաստանում կատարել որոշ բարենորոգումներ։ Այդ յօդուածը ասում է, որ Թուրքիան պարտաւորուում է անյապաղ կատարել Հայաստանում պահանջուած բարենորոգումները եւ երաշխաւորել Հայերի անվտանգութիւնը քրդերի եւ չերքէզների դէմ։ Այդ յօդուածը ասում է, որ Թուրքիան պարտաւորուում է անյապաղ կատարել Հայաստանում պահանջուած բարենորոգումները եւ երաշխաւորել Հայերի անվտանգութիւնը քրդերի եւ չերքէզների դէմ։

Սակայն Թուրքիան չկատարեց այդ յօդուածը։ Նա ոչ միայն չկատարեց, այլեւ ընդհակառակը, ամէն կերպ խոչընդոտներ յարուցանելով, ամէն կերպ ձգձգելով, ամէն կերպ խուսափելով, ամէն կերպ խոչընդոտներ յարուցանելով, ամէն կերպ ձգձգելով, ամէն կերպ խուսափելով, ամէն կերպ

Ահա այդ պատճառով է, որ Հայկական Հարցը միշտ նոյն ձեւին տակ է ներկայանում, եւ ոչ մի կերպով չի կարենում ազատուել այն անհաճոյ տպաւորութենից, որ նա ստեղծում է իր շուրջը։ Ահա այդ պատճառով է, որ Հայկական Հարցը միշտ նոյն ձեւին տակ է ներկայանում, եւ ոչ մի կերպով չի կարենում ազատուել այն անհաճոյ տպաւորութենից, որ նա ստեղծում է իր շուրջը։

Հայկական Հարցի ներկայ դրութեան մասին մենք կը խօսենք մեր յաջորդ համարում։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՐՑ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿՈՂՄԷ

Ի՞նչ է պատճառը, որ Հայկական Հարցը ամէն անգամ, երբ որ Եւրոպական Դիւանագիտութեան ուշադրութեան առարկայ կը դառնայ, միշտ նոյն ձեւին տակ է ներկայանում, եւ ոչ մի կերպով չի կարենում ազատուել այն անհաճոյ տպաւորութենից, որ նա ստեղծում է իր շուրջը։ Ինչո՞ւ համար Հայկական Հարցը միշտ նոյն ձեւին տակ է ներկայանում, եւ ինչո՞ւ համար նա չի կարենում ազատուել այն անհաճոյ տպաւորութենից, որ նա ստեղծում է իր շուրջը։

Ահա այն հարցերը, որոնք ինքնին կը ծագին ամէն մարդու մտքում, որ ուզում է ծանօթանալ Հայկական Հարցի ներկայ դրութեան հետ։ Ահա այն հարցերը, որոնք ինքնին կը ծագին ամէն մարդու մտքում, որ ուզում է ծանօթանալ Հայկական Հարցի ներկայ դրութեան հետ։

Հայկական Հարցը ծնունդ է առել Ռուս-Թուրքական պատերազմից յետոյ, երբ որ Ռուսաստանը, յաղթելով Թուրքիային, ստիպեց նրան կնքել Սան-Ստեֆանոյի դաշնագիրը։ Այդ դաշնագրի 16-րդ յօդուածով Թուրքիան պարտաւորուեցաւ Հայաստանում կատարել որոշ բարենորոգումներ։ Այդ յօդուածը ասում է, որ Թուրքիան պարտաւորուում է անյապաղ կատարել Հայաստանում պահանջուած բարենորոգումները եւ երաշխաւորել Հայերի անվտանգութիւնը քրդերի եւ չերքէզների դէմ։ Այդ յօդուածը ասում է, որ Թուրքիան պարտաւորուում է անյապաղ կատարել Հայաստանում պահանջուած բարենորոգումները եւ երաշխաւորել Հայերի անվտանգութիւնը քրդերի եւ չերքէզների դէմ։

Սակայն Թուրքիան չկատարեց այդ յօդուածը։ Նա ոչ միայն չկատարեց, այլեւ ընդհակառակը, ամէն կերպ խոչընդոտներ յարուցանելով, ամէն կերպ ձգձգելով, ամէն կերպ խուսափելով, ամէն կերպ

Ահա այդ պատճառով է, որ Հայկական Հարցը միշտ նոյն ձեւին տակ է ներկայանում, եւ ոչ մի կերպով չի կարենում ազատուել այն անհաճոյ տպաւորութենից, որ նա ստեղծում է իր շուրջը։ Ահա այդ պատճառով է, որ Հայկական Հարցը միշտ նոյն ձեւին տակ է ներկայանում, եւ ոչ մի կերպով չի կարենում ազատուել այն անհաճոյ տպաւորութենից, որ նա ստեղծում է իր շուրջը։

Հայկական Հարցի ներկայ դրութեան մասին մենք կը խօսենք մեր յաջորդ համարում։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՐՑ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿՈՂՄԷ

Ի՞նչ է պատճառը, որ Հայկական Հարցը ամէն անգամ, երբ որ Եւրոպական Դիւանագիտութեան ուշադրութեան առարկայ կը դառնայ, միշտ նոյն ձեւին տակ է ներկայանում, եւ ոչ մի կերպով չի կարենում ազատուել այն անհաճոյ տպաւորութենից, որ նա ստեղծում է իր շուրջը։ Ինչո՞ւ համար Հայկական Հարցը միշտ նոյն ձեւին տակ է ներկայանում, եւ ինչո՞ւ համար նա չի կարենում ազատուել այն անհաճոյ տպաւորութենից, որ նա ստեղծում է իր շուրջը։

Ահա այն հարցերը, որոնք ինքնին կը ծագին ամէն մարդու մտքում, որ ուզում է ծանօթանալ Հայկական Հարցի ներկայ դրութեան հետ։ Ահա այն հարցերը, որոնք ինքնին կը ծագին ամէն մարդու մտքում, որ ուզում է ծանօթանալ Հայկական Հարցի ներկայ դրութեան հետ։

Հայկական Հարցը ծնունդ է առել Ռուս-Թուրքական պատերազմից յետոյ, երբ որ Ռուսաստանը, յաղթելով Թուրքիային, ստիպեց նրան կնքել Սան-Ստեֆանոյի դաշնագիրը։ Այդ դաշնագրի 16-րդ յօդուածով Թուրքիան պարտաւորուեցաւ Հայաստանում կատարել որոշ բարենորոգումներ։ Այդ յօդուածը ասում է, որ Թուրքիան պարտաւորուում է անյապաղ կատարել Հայաստանում պահանջուած բարենորոգումները եւ երաշխաւորել Հայերի անվտանգութիւնը քրդերի եւ չերքէզների դէմ։ Այդ յօդուածը ասում է, որ Թուրքիան պարտաւորուում է անյապաղ կատարել Հայաստանում պահանջուած բարենորոգումները եւ երաշխաւորել Հայերի անվտանգութիւնը քրդերի եւ չերքէզների դէմ։

Սակայն Թուրքիան չկատարեց այդ յօդուածը։ Նա ոչ միայն չկատարեց, այլեւ ընդհակառակը, ամէն կերպ խոչընդոտներ յարուցանելով, ամէն կերպ ձգձգելով, ամէն կերպ խուսափելով, ամէն կերպ

Ահա այդ պատճառով է, որ Հայկական Հարցը միշտ նոյն ձեւին տակ է ներկայանում, եւ ոչ մի կերպով չի կարենում ազատուել այն անհաճոյ տպաւորութենից, որ նա ստեղծում է իր շուրջը։ Ահա այդ պատճառով է, որ Հայկական Հարցը միշտ նոյն ձեւին տակ է ներկայանում, եւ ոչ մի կերպով չի կարենում ազատուել այն անհաճոյ տպաւորութենից, որ նա ստեղծում է իր շուրջը։

Հայկական Հարցի ներկայ դրութեան մասին մենք կը խօսենք մեր յաջորդ համարում։

ԱՐԱՐԱՏԻ ՀԱՅՈՑ ԹԱՂԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՐՑԱՐԱՆ

ԱՐԱՐԱՏԻ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿՈՂՄԷ

ՀԱՐՑ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿՈՂՄԷ

ՀԱՐՑ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿՈՂՄԷ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ 8,000,000 ՌՈՒԲԼԻ — ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ 12,954,532 ՌՈՒԲԼԻ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ ՄԱՔՍ. 30,000,000 ՌՈՒԲԼԻ — ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ 4,893,700 ՌՈՒԲԼԻ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ ՄԱՔՍ. 8,000,000 ՌՈՒԲԼԻ — ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ 2,981,236 ՌՈՒԲԼԻ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ ՄԱՔՍ. 3,000,000 ՌՈՒԲԼԻ — ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ 1,121,900 ՌՈՒԲԼԻ

ԿՈՄԵՐՑԻՈՆ ԵՒ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ ՄԱՔՍ. 500,000 — ՊԱՀՈՒՍՏԱՅԻՆ ՖՈՆԴ ՄԱՔՍ. 102,345

Ընկերութիւնս կը կատարէ բոլոր տեսակ ապահովագրութիւնները՝ ինչպէս ցամաքի, այնպէս եւ ծովի վրայ։ Ընկերութեան գործակատարները պատրաստ են ամէն տեղ տալ ամէն տեսակ բացատրութիւններ։ Ընկերութեան գրասենեակը գտնուում է Ալեքսանդրապոլում, Ս. Գէորգեան փողոցում, № 1։